

ЗМІСТ

Засідання сімдесят перше, вечірнє (Четвер, 11 липня 2019 року)

Заява фракції «Народний фронт»	...2
Відхилення проекту Постанови «Про звільнення Клімкіна П.А. з посади Міністра закордонних справ України»	...4
Інформація заступника голови Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення Фещук У.Ю.	...29
Оголошення заяви народного депутата України щодо врахування голосу	...51

[Результати поіменної реєстрації](#)

[Результати поіменного голосування](#)

ЗАСІДАННЯ СІМДЕСЯТ ПЕРШЕ

*Сесійний зал Верховної Ради України
11 липня 2019 року, 16 година*

Веде засідання Голова Верховної Ради України
ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Шановні колеги, прошу заходити до залу, підготуватися до реєстрації.

Хочу нагадати вам, що наступне питання порядку денного – кадрове. Це проект Постанови «Про звільнення Клімкіна П.А. з посади Міністра закордонних справ України». Я бачу, що присутній голова комітету. Прошу запросити також представника Президента України у Верховній Раді України Стефанчука Руслана Олексійовича.

Прошу підготуватися до реєстрації. Прошу зареєструватися.

У залі Верховної Ради України зареєструвалися 297 народних депутатів. Вечірнє пленарне засідання оголошується відкритим.

Перед тим, як перейти до розгляду проекту постанови щодо кадрового питання, я хочу повідомити, що до президії Верховної Ради України надійшла заява від двох фракцій про оголошення перерви, яку вони готові замінити виступом.

Запрошую до виступу Андрія Тетерука. Будь ласка, 3 хвилини.

ТЕТЕРУК А.А., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань національної безпеки і оборони (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Народний фронт»). Шановний пане Голово! Шановні колеги! Шановний український народе! Підбиваючи підсумки роботи нашого парламенту, ми можемо, справді, пишатися тим, скільки прийняли важливих державницьких рішень на посилення держави, скільки разів об'єдналися, щоб виправити ситуацію, яку до нас або не розглядало, або не виправляло жодне зі скликань українського парламенту. День, що буде останнім днем нашої роботи в парламенті, має дозволити нам піти звідси з гордо піднятою головою, бо ми встигли розглянути багато питань.

Водночас хочу звернути увагу всіх депутатів, які перебувають у стінах парламенту і чують мене, на те, що сьогодні ми розглядали питання про посилення відповідальності злочинців, які вчиняють статеві злочини проти найціннішого скарбу України – наших дітей. Ми прийняли рішення, щоб за вчинення злочину покидьки отримували максимально високу ступінь покарання. Я переконаний, що цього замало, тому що ми реагуємо на те, що вже відбулося. Звертаю увагу на те, що ми маємо створити умови, за яких у таких покидьків просто не буде можливості користуватися дитячою порнографією. Україна взяла на себе зобов'язання, але, на жаль, за 18 років не було зроблено нічого для запобігання створенню, накопиченню та розповсюдженню дитячої порнографії.

Насправді, це надзвичайно чутливі питання, які не вирішені в нашій державі. Мій законопроект [№ 9028](#), який вже більше року чекає на розгляд у сесійному залі, має унеможливити умови, в яких формується ментальність злочинців щодо готовності вчиняти злочини проти дитини, приймається внутрішнє рішення, коли цілком вільно, безкарно, без жодних обмежень вони передивляються дитячу порнографію. У мене волосся на голові ворухиться, коли я читаю, що батьки використовують своїх дітей для створення порноконтенту і продають його, бо він користується попитом. Україна – єдина серед сучасних демократичних країн, яка не розробила запобіжника проти дитячої порнографії.

Пане Голово! Шановні колеги народні депутати! Я дуже прошу включити сьогодні в порядок денний законопроект № 9028. Він надзвичайно простий, але ефективний, його прийняття дасть можливість кіберполіції, правоохоронним органам запровадити запобіжники для створення, зберігання й поширення дитячої порнографії серед споживачів, які потім її використовують, щоб планувати статеві злочини проти дітей. Я дуже прошу прийняти сьогодні рішення щодо цього дуже чутливого питання, щоб не жалкувати потім. Прошу підтримати.

Дуже дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Переходимо до розгляду проекту Постанови «Про звільнення Клімкіна П.А. з посади Міністра закордонних справ України». ([№ 10381](#)). Ставлю на голосування пропозицію про розгляд за скороченою процедурою. Прошу проголосувати.

«За» – 52.

Рішення не прийнято.

Переходимо до повної процедури розгляду.

Запрошую до доповіді представника Президента України у Верховній Раді України Стефанчука Руслана Олексійовича.

СТЕФАНЧУК Р.О., *представник Президента України у Верховній Раді України.* Доброго дня, шановний Голово, шановні народні депутати! Президент України покликаний реалізовувати політику, пов'язану з міжнародними відносинами. Ми бачимо, що нині, на превеликий жаль, не вдається вибудувувати механізм надання йому всіх важелів впливу на зовнішньополітичні відносини. Насамперед це пов'язано з неможливістю виконувати в повному обсязі компетенційні повноваження міністром закордонних справ України паном Клімкіним Павлом Анатолійовичем.

Відповідно до пункту 12 частини першої статті 85 Конституції України, пункту 3 частини першої статті 18 Закону України «Про Кабінет Міністрів України» Президентом України внесено до Верховної Ради України подання про звільнення Клімкіна Павла Анатолійовича з посади міністра закордонних справ України. Це рішення підтримав і Комітет Верховної Ради України у закордонних справах. Прошу зал підтримати, хоча не бачу ким... (*Шум у залі*).

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Колеги, зараз будуть запитання, бо до мене підходили депутати і запитували, чи ви пропонуєте кандидатуру Пристайка. Чи попадає він під люстрацію? (*Шум у залі*). Народні депутати розгублені. Я прошу надати 5 хвилин на запитання. Прошу провести запис.

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **ГЕРАЩЕНКО І.В.**

ГОЛОВУЮЧА. До слова запрошується Сергій Лещенко. Будь ласка.

ЛЕЩЕНКО С.А., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»).
Прошу передати слово Світлані Заліщук.

ГОЛОВУЮЧА. Світлана Заліщук. Будь ласка.

ЗАЛІЩУК С.П., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України у закордонних справах (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Доброго дня!
Я хочу запитати представника Президента України у Верховній Раді України про ситуацію, що склалася в контексті звільнення моряків. Ми побачили ноту міністра Клімкіна, надіслану в Росію. Водночас ми побачили, що Президент Зеленський не погодився з такою нотою, не знав про її існування. Я хочу запитати: чому не були скоординовані дії? Чому не було використано внутрішні канали спілкування? Натомість ця ситуація насправді погіршила імідж нашої країни у світі та всередині України. Це викликало дуже багато питань. Чому в нас така зовнішня політика?

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, пане Руслане.

СТЕФАНЧУК Р.О. Дякую. Я думаю, що відповідь на це запитання насамперед має полягати в тому, хто не здійснив кроків, передбачених чинним законодавством для формування зовнішньої політики. Я глибоко переконаний, що, в принципі, така внутрішня неможливість співпраці міністра із Президентом і спонукала нас звернутися до Верховної Ради з проханням звільнити пана Клімкіна. Детальніше розпитати про це можна буде у поки що чинного міністра пана Клімкіна.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Шановні колеги! (*Шум у залі*). Шановні колеги, перед нами чи не вперше виступає представник нової команди. Друзі, давайте будемо доброзичливими.

Пан Іван Спориш. Будь ласка.

СТЕФАНЧУК Р.О. Та я вже тут...

ГОЛОВУЮЧА. Зараз народ почне ставити жорсткі запитання. Будь ласка, пане Іване.

СПОРИШ І.Д., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань сім'ї, молодіжної політики, спорту та туризму (одномандатний виборчий округ № 15, Вінницька область, партія «Блок Петра Порошенка»). Прошу передати слово Володимир Ар'єву.

ГОЛОВУЮЧА. Володимир Ар'єв. Будь ласка.

АР'ЄВ В.І., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України у закордонних справах (одномандатний виборчий округ № 218, м. Київ, партія «Блок Петра Порошенка»). Зрозуміло, що коли ми звільняємо міністра закордонних справ, маємо призначити нового. Внесено кандидатуру пана Вадима Пристайка, але сьогодні Президент Зеленський заявив, що всі чиновники, які працювали з 2014 по 2019 роки, включно з народними депутатами, мають бути люстровані. Пан Вадим Пристайко був ефективним першим заступником міністра закордонних справ України до 2017 року. За логікою Президента, який вніс його кандидатуру, виходить, що він має бути люстрований. У мене запитання: що у Президента з логічно-наслідковим зв'язком?

Дякую.

СТЕФАНЧУК Р.О. Дякую за запитання. Я думаю, що... (*Шум у залі*).

ГОЛОВУЮЧА. Шановні колеги, всім цікаво почути відповідь. Прошу послухати пана Руслана.

СТЕФАНЧУК Р.О. Я думаю, що остаточну відповідь ми отримаємо після внесення на розгляд Верховної Ради згаданого законопроекту та його прийняття. Лише потім ми зможемо сказати, чи буде це у правовому полі, чи ні. Я глибоко переконаний, що в разі

підтримки у нас буде абсолютне виконання всіх норм і положень чинного законодавства.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Шановні колеги, я додаю потім 3 хвилини на запитання шановному Володимиру Ар'єву. Я передам потім вам слово. Ми ці 3 хвилини залишаємо для питань народних депутатів.

Шановний пане Руслане, чи означає це, що після прийняття закону про люстрацію в тому вигляді, в якому його зараз бачить команда Президента, «слуги народу», під люстрацію так само підпадають пан Данилюк, пан Абромавичус та інші шановні члени команди нового Президента Зеленського? *(Шум у залі).*

Дякую.

СТЕФАНЧУК Р.О. З приводу цієї позиції я можу сказати одне: у нас немає питань, пов'язаних... Це запитання чи ні?

ГОЛОВУЮЧА. Так, це запитання. Просто пан Маркевич нервує, що не встигне поставити запитання. У вас буде така можливість.

СТЕФАНЧУК Р.О. Немає питань, пов'язаних з тим, чи це команда Президента, чи це не команда Президента. У разі підтримки Верховною Радою такого закону він поширюватиметься на всіх осіб, незалежно від того, в якій команді вони перебувають. А це вже питання до Верховної Ради, чи буде підтримана ця законодавча ініціатива.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за вичерпне роз'яснення. Сподіваюся, його почули і пан Данилюк, і пан Абромавичус, і пан Лещенко.

Наступне запитання від пана Кишкаря. Будь ласка.

КИШКАР П.М., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань Регламенту та організації роботи Верховної Ради України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Народний Рух України. Прошу передати слово Віктору Кривенку.

ГОЛОВУЮЧА. Пану Кривенку – слово. Будь ласка.

КРИВЕНКО В.М., заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Народний Рух України. У мене просте запитання.

Пана Пристайка ми підтримуємо, голосували і стосовно пана Клімкіна. Чув про пана Пристайка нормальні людські відгуки.

Запитання в мене буде таке. Я з вами попередньо говорив і хочу, щоб ми публічно цю розмову підтвердили, бо все має бути прозоро і публічно, бо 62 народних депутати з усіх фракцій – і опозиційних, і провладних, і позафракційні – підписалися під законопроектом про Пласт. Голова Опікунської ради Пласту – митрополит Української греко-католицької церкви отець Борис (Гудзяк), члени Опікунської ради – архієпископ Тернопільський і Кременецький Нестор Православної Церкви України, Надзвичайний і Повноважний посол Канади в Україні Роман Ващук та я.

Величезне прохання пришвидшити прийняття цього законопроекту, бо він є надчутливим (*Оплески*). Нам дуже важливе патріотичне виховання. Думаю, ви зі мною погодитесь: якби це було з 1991 року, на сході не було б війни.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Відповідайте, будь ласка.

СТЕФАНЧУК Р.О. Моя відповідь буде такою самою, як і попередня. Я докладу всіх зусиль, щоб цей законопроект було розглянуто і прийнято в повній відповідності з чинним законодавством.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Ще три запитання.
Пане Маркевич, ваше запитання. Будь ласка.

МАРКЕВИЧ Я.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»).
Прошу передати слово пані Сотник.

ГОЛОВУЮЧА. Олена Сотник. Будь ласка.

СОТНИК О.С., секретар Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Дякую. Фракція «Самопоміч». Я спробую повернути дискусію у професійне русло. Президент зробив подання. Скажіть, будь ласка, чи вдалося вам, чи пощастило, на відміну від парламенту, почути звіт пана Клімкіна про його роботу на посаді міністра закордонних справ? Чи є певні висновки? Якщо Президент зробив подання про його звільнення, то є висновок про незадовільну роботу. Якщо так, то повідомте парламенту (тому що пан Клімкін сюди не з'явився, звіту ми жодного разу не чули), які ж результати його роботи стали підставою для внесення цього подання на розгляд Верховної Ради?

Дякую.

СТЕФАНЧУК Р.О. Дякую. Щодо співпраці, то Президенту, наскільки я знаю, не вдалося поспілкуватися з паном Клімкіним про звіт. Саме відсутність співпраці дає всі підстави Президенту України звернутися до Верховної Ради із цим поданням.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Сергій Власенко. Ваше запитання, будь ласка.

ВЛАСЕНКО С.В., голова Комітету Верховної Ради України з питань державного будівництва, регіональної політики та місцевого самоврядування (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). У мене кілька коротких запитань. У принципі, ви вже дали оцінку роботі майже колишнього міністра Клімкіна. У передостанній день каденції колишнього Президента Порошенка міністр Клімкін вніс подання про присвоєння рангів надзвичайних і повноважних послів, зокрема декому з народних депутатів.

Перше. Чи буде продовжена практика присвоєння Президентом таких рангів?

Друге. Як ви думаєте, чи буде пан Пристайко в разі його обрання вносити аналогічні подання Президенту про присвоєння дипломатичних рангів людям, які до цього не мають жодного відношення?

Третє коротке запитання, якщо встигнете відповісти. Які ви як представник Президента України у Верховній Раді України бачите пріоритети Президента в зовнішній політиці, які буде реалізовувати міністр Пристайко в разі призначення?

Прошу дуже коротко відповісти.

СТЕФАНЧУК Р.О. Дякую за запитання. Відповіді на всі поставлені вами запитання ґрунтуватимуться на тому, що жодних дій, що суперечитимуть нормам чинного законодавства (а ті дії, про які ви сказали, явно суперечать чинному законодавству), не буде вчинено ні, сподіваюся, наступним міністром закордонних справ паном Пристайком, ні Президентом України в частині зовнішньополітичної діяльності. Ми глибоко переконані, що таку ганебну практику наслідувати не будемо. Це не те, що ми хочемо взяти в новий парламент і новий уряд.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Друзі, останнє запитання.

Борислав Береза. Ваше запитання, будь ласка.

БЕРЕЗА Б.Ю., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції (одномандатний виборчий округ № 213, м. Київ, самовисуванець).* Пане Руслане, я хочу поставити вам запитання як представник української делегації в Парламентській асамблеї Ради Європи. Так сталося, що до початку сесії, в якій брала участь наша делегація, пан Клімкін не зустрівся з нами із незрозумілих для нас причин, хоча він був запрошений на зустріч. Так само повів себе і пан Зеленський, який також не зустрівся з нами.

Після повернення і офіційної заяви нашої делегації про потребу відпрацювати формат майбутньої співпраці з Парламентською асамблеєю представникам делегації, Президенту та міністру іноземних справ потрібно було зустрітися, але ні Президент, ні міністр з нами не зустрілися. Чи можемо ми сподіватися, що в разі обрання пана Пристайка, який є досвідченою людиною, фахівцем, ми зможемо зустрітися у форматі: міністр – Президент – делегати Парламентської асамблеї? Час спливає, а питання ПАРЄ не вирішено.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка.

СТЕФАНЧУК Р.О. Дякую. Я неодноразово заявляв, що незалежно від наших внутрішньополітичних поглядів, на зовнішній арені ми повинні виступати однією командою, ім'я якій «Україна». Я глибоко переконаний, що в разі підтримки Верховною Радою pana Пристайка така співпраця буде неодмінно налагоджена. Попри те, що Президент відповідає за цей напрям, він не має ефективного механізму його реалізації, тому вкотре прошу Верховну Раду надати можливість Президенту Володимирі Зеленському отримати ефективний механізм реалізації його повноважень у сфері зовнішньої політики.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, пане Руслане. Ви можете повертатися на своє місце в гостьовій ложі.

Колеги, прошу записатися на обговорення кадрового питання.

Перепрошую, слово для співповіді надається голові Комітету у закордонних справах Ганні Гопко.

ГОПКО Г.М., *голова Комітету Верховної Ради України у закордонних справах (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»).* Доброго дня, шановні колеги! Комітет розглянув і підтримав проект Постанови «Про звільнення Клімкіна П.А. з посади Міністра закордонних справ України», а також кандидатуру Вадима Пристайка на посаду міністра закордонних справ. Це рішення комітету. Зважаючи на те, скільки людей сьогодні в залі, я розумію, що знову бракуватиме голосів. Я вважаю, що в той момент, коли постає багато викликів, потрібне повноцінне Міністерство закордонних справ, щоб ми могли гідно представляти у світі державу Україна.

Колеги, я хочу подякувати кожному, хто за ці п'ять років після Революції Гідності, після дочасних виборів зробив свій внесок, працюючи в сесійному залі, в різних парламентських асамблеях (чи ОБСЄ, чи НАТО, чи Ради Європи), що, справді, як єдина національна збірна захищали наші інтереси. Нам багато чого вдалося. Ми працювали на зміцнення суб'єктності України, щоб дати відсіч планами

Кремля, що провалилися, зокрема проект «Новоросія» та бажання відтяпати в нас Харків, Дніпро та Одесу.

Я хочу, щоб у парламенті наступного скликання депутати, незалежно від партійної приналежності, позафракційні, працювали як національна збірна. Це має посилити Україну у світі, не дозволити деяким нашим західним партнерам використовувати інституційну слабкість та чвари між депутатами у своїх інтересах.

Що нам вдалося за ці роки? Ми дуже багато працювали як культурна, зовнішньоекономічна дипломатія. Ми боролися за те, щоб зупинити будівництво «Північного потоку-2», і зараз докладаємо до цього чимало зусиль. Нещодавно здійснили візит до Вашингтона, є рішення Комітету у закордонних справах Палати представників Конгресу США. Ми докладаємо зусиль, щоб зупинити будівництво «Північного потоку-2».

Я хочу сказати вам, що в зовнішній політиці немає пауз. Ми повинні захищати національні інтереси безперервно, незважаючи на президентську кампанію, дострокові парламентські вибори. Сьогодні в комітеті ми ухвалили рішення про звернення до новообраних депутатів Європарламенту, в якому чітко порушимо питання загрози російського реваншу в Європі. Бажаю Президенту, майбутньому міністру закордонних справ, майбутньому складу парламенту пам'ятати про плани Кремля, про «п'яту колону», яка щодня втілює російський сценарій. Водночас ми не маємо чіткого плану захисту, а мав би бути план наступу. У цьому скликанні ми ухвалили звернення про засудження Російської Федерації, яка порушує права корінних народів на території Російської Федерації. Це ті представники Ідель-Уралу (Поволжя), які в 2014 році засудили дії путінського режиму, коли Кремль напав на Україну.

Колеги, я хочу сказати вам, що минулого тижня в Торонто (не у столиці Канади) Президент Зеленський, виступаючи перед представниками бізнесу, дуже чітко сказав: інвестуйте в Україну. Протягом останніх років, хоч і важко було, ми стабілізували економіку, домоглися зростання ВВП. Звертаюся до Президента Зеленського: ви маєте подякувати парламенту цього скликання, уряду і колишньому Президенту за стабілізацію економіки, бо Янукович залишив нам країну в боргах, вивіз мільярди. Нам вдалося це зробити, і коли Зеленський в Торонто закликає інвестувати в Україну, бо в нас стабільна

економіка, потужно працює Національний банк, то це наша з вами робота. І перед тим, як когось люструвати, треба подякувати за те, що є чим хвалитися за кордоном і закликати інвесторів.

Я вважаю, що наразі не час з'ясовувати стосунки. Треба боротися з тими, хто хоче знищити Україну. Закликаю до цього всіх громадян, які на концертах нових політичних проектів забувають про загрози, що існують в державі. Колеги, викликів, справді, багато. Ми в цьому скликанні провели великий захід із вшанування 85 роковин Голодомору. Ми продовжуємо боротися за визнання Голодомору геноцидом українців. Петиція, розміщена на сайті Бундестагу Німеччини набрала необхідну кількість голосів. Це треба продовжувати. Сподіваюся, історична відповідальність Німеччини перед Україною полягатиме в конкретних санкціях, жорсткій позиції щодо «Північного потоку-2», а не у здачі України, як повернення делегації Росії в ПАРЄ.

Шановні друзі, я дякую всім за ці неймовірні п'ять років. Я дякую Господу за можливість служити Україні, кожному з вас, за те, що ми змогли відбити ключові загрози. Бажаю наступному скликанню перевершити нас у здобутках і результатах для країни.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧА. Дякую. Пані Ганно, залишайтеся, будь ласка, на трибуні. Колеги, прошу записатися на запитання до пані Ганни Гопко. Принагідно так само хочу подякувати Комітету у закордонних справах та його очільниці за велику роботу, проведену для підтримки України на міжнародному рівні, консолідації наших зусиль у цьому напрямі.

Пане Шверк, ваше запитання, будь ласка.

ШВЕРК Г.А., член Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). На жаль, я не зміг поставити запитання представнику Президента України у Верховній Раді України. Хочу спрямувати його пані Ганні. Якщо новий Президент пропонує нам призначити міністром закордонних справ пана Пристайка, який наразі працює заступником міністра закордонних справ пана Клімкіна, то чи означає це, що міжнародна політика, яку проводив цей блок протягом останніх п'яти років,

визнається новим Президентом як якісна й така, яку треба продовжувати. З вашої точки зору це так?

ГОПКО Г.М. Перше. Народні депутати цього скликання доклали зусиль, щоб збільшити фінансування і покращити матеріально-технічне забезпечення МЗС. Сподіваюся, в Державному бюджеті на 2020 рік це буде відображено.

Друге. Дипломати не повинні бути жертвами, залежати від президентів, бо вони професіонали, які працюють на захист національних інтересів. Серед працівників міністерства дуже багато тих, хто працював за інших президентів, захищаючи Україну.

Я хочу, щоб Вадим Пристайко та інші продовжували працювати з найкращими фахівцями і виховували нових, щоб завдяки Закону «Про дипломатичну службу», який ми прийняли, були створені соціальні ліфти для нових фахівців, які водночас мають інституційну пам'ять, знають, як захищати, володіють різними засобами перемовин тощо, були в цій системі, тому що проявляли лояльність.

Принцип «нічого про Україну без України» має бути практично втілений. Без гри національної збірної, коли ми один одному допомагаємо: парламент – Президенту, Президент – парламенту і МЗС, нічого не вийде. Нас будуть «розводити» і «зливати»...

ГОЛОВУЮЧА. Дякую за вашу відповідь.

Народний депутат Мусій. Ваше запитання, будь ласка.

МУСІЙ О.С., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я (одномандатний виборчий округ № 124, Львівська область, самовисуванець).* Шановний доповідачу, пані Ганно! Скажіть, будь ласка, як ви ставитеся до «тяглості» – поняття, що, на превеликий жаль, на сьогодні в українській владі, особливо адміністративній, відсутнє? Пан Клімкін іде в якусь незрозумілу «політичну відпустку» замість того, щоб передати справи новому міністру, незалежно від того, від якої він буде політичної сили. Виходить, що власні амбіції, інтереси пан Клімкін через політичну доцільність (бо він, бачите, близький до Петра Порошенка, а не до Президента Зеленського) ставить вище політичних інтересів України.

Насправді цю політичну тяглість треба було б започаткувати всім міністрам, урядам, зокрема Верховній Раді.

Ваша думка щодо такої традиції «тяглості» влади та передачі своїх справ наступникам міністрів у морально-етичній площині.

Дякую.

ГОПКО Г.М. Дуже дякую. Я думаю, що та інституційна пам'ять, якою володіють багато дипломатів, їхній досвід, особистісні контакти, напрацьовані на різних посадах, мають передаватися. Дуже сподіваюся, що в МЗС з новим очільником ми побачимо нарешті призначеним першого заступника, заступників, які постійно професійно співпрацюватимуть з майбутнім Комітетом у закордонних справах. Дуже часто не вистачало присутності міністра чи його заступників, а був держсекретар. Дуже важливо в парламенті наступного скликання мати людину від МЗС, яка співпрацюватиме з комітетом.

Колеги, крім цих важливих кадрових питань, я разом з комітетом передам усі напрацювання народним депутатам наступного скликання. З деякими кандидатами ми вже ведемо перемовини, щоб зберегти наші здобутки в парламентських асамблеях, щоб перехідний період на адаптацію не позначався негативно на відстоюванні наших інтересів на міжнародній арені. Вважаю, що цей досвід треба передавати і дуже добре ставитися до професійних дипломатів.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Павло Кишкар. Будь ласка, наступне запитання.

КИШКАР П.М. Дякую. Народний Рух України. Шановні колеги! Ми, безумовно, підтримуємо прагнення Президента освоїти ту повноту влади, про яку говорив пан Руслан, і своїм голосуванням це підтвердимо. Ми будемо голосувати за пана Пристайка і цього разу, наша позиція залишається незмінною. Дякуємо за вашу професійну роботу і, звичайно, сподіваємося на плідну роботу в майбутньому.

У мене внутрішня дилема, адже поєднувати встановлення дитячих майданчиків і лавочок з міжнародною діяльністю досить важко. Я був представником держави Україна у понад 20 міжнародних поїздках. І в Парламентській асамблеї Середземномор'я, і в міжнародних парламентських організаціях, і під час спілкування з фондами

НАТО, і в розвідці в Гарміші ми мали досить пристойні міжнародні зустрічі. Мене цікавить, як на це реагують люди. Я думаю, що люди не помічають цієї роботи.

Пані Ганно, до вас наше питання. Я думаю, що майбутній міністр мене почує. У цьому скликанні була проблема із призначеннями послів, яка, до речі, залишається нерозв'язаною. Наприклад, у Данії ми були не готові до міжнародних зустрічей у Копенгагені. Це питання нагальне і майбутній міністр має...

ГОЛОВУЮЧА. Будь ласка, відповідь.

ГОПКО Г.М. Шановні колеги! Ви пам'ятаєте битву в цьому залі під час голосування за Закон «Про дипломатичну службу», коли ми приймали норму щодо повернення практики проведення попередніх консультацій з рекомендаційним характером під час призначень послів. На жаль, тоді вона була заветована Порошенком. Комітет направив лист Президенту Зеленському. Ми отримали відповідь з Офісу Президента України за підписом Богдана про те, що вони не готові та не збираються повертати попередні консультації з рекомендаційним характером, а планують залишити все так, як скасував Янукович у 2010 році, фактично усунувши парламентський контроль, а це можливість проведення співбесіди в закритому режимі під час призначення послів. Я дуже сподіваюся, що це рішення було помилковим, що вони переглянуть і все-таки внесуть зміни до Закону «Про дипломатичну службу».

Я погоджуюся, що багато ротацій послів не відбулося за ці п'ять років. Дуже сподіваюся, що такий підхід, коли є різні центри прийняття рішень – на Банковій чи в МЗС – більше не буде застосований. Я дуже сподіваюся, що відбудеться ротація відповідно до нового Закону «Про дипломатичну службу». Не можуть послы по вісім, а деколи й по 12 років незмінно перебувати в закордонній дипломатичній установі, наприклад, у Ватикані. Це давно треба змінювати і, очевидно, призначати нових на вакантні місця.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Пані Ганно, ще раз дякуємо вам за вашу співдоповідь. Ви можете повертатися на робоче місце.

Колеги, прошу записатися на виступи від фракцій для обміну думками. Дуже прошу лідерів депутатських фракцій запросити депутатів до залу, тому що ми маємо прийняти сьогодні це кадрове рішення. Це буде дуже правильно.

Хто виступатиме від фракції Радикальної партії Олега Ляшка? Народний депутат Чижмарь. Будь ласка.

ЧИЖМАРЬ Ю.В., член Комітету Верховної Ради України з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, Радикальна партія Олега Ляшка). Користуючись нагодою, присутністю майбутнього міністра закордонних справ, представника Президента України у Верховній Раді України хочу порушити питання (це, напевно, вже питання наступного скликання, наступної п'ятирічки) осіб із подвійним громадянством. На сьогодні понад 1 мільйон українців крім українського мають ще одне громадянство. Зробили вони це не з доброї волі. Зрозуміло, що це переважно заробітчани, які виїхали до країн Євросоюзу, таким чином вони легалізувалися, щоб мати достойну заробітну плату.

Я думаю, що ті міфи, які нам розповідають упродовж років, про те, що це загрожує національній безпеці, зовсім не відповідають дійсності. Ми добре знаємо про канадську діаспору, яка відстоює позицію України. Якби не українці в Канаді, то, напевне, протягом 28 років Канада не відстоювала б і не була б першою країною, яка визнала Україну. Вони готові мати друге громадянство – українське, але без позбавлення канадського.

Ми добре знаємо, що наші заробітчани приховують свій статус, тому потерпають від трудового шахрайства в країнах Євросоюзу. Ми хочемо увійти до Євросоюзу, але боїмося, що наші громадяни матимуть громадянство Німеччини, Іспанії, Італії, Канади, Сполучених Штатів Америки. Чому? Немає цієї проблеми, але ми поставили понад 1 мільйон українців поза законом. На сьогодні для них це можливість отримати легальну роботу, пенсійне забезпечення в країнах Євросоюзу. Це можливість легально відійти від усіх трудових шахраїв, мати соціальний статус, не боятися придбати майно за легальні кошти і використовувати його в Україні, а також уникнути подвійного оподаткування.

Я вважаю, що ми вже можемо розглядати це питання, але мають бути обмеження стосовно політиків. Ми усвідомлюємо, що представники народу в парламенті, Кабінеті Міністрів, Офісі Президента України не можуть мати подвійного громадянства. Стосовно інших осіб це обмеження, напевно, зайве. Я пропоную прийняти норми, що унеможливили б позбавлення майнових, соціальних і політичних прав громадян, які володіють іншим, крім українського, громадянством. Це питання назріло, я думаю, що його треба порушувати. Користуючись нагодою, звертаюся до майбутнього міністра і представників Офісу Президента України з проханням порушити це питання в суспільстві, можливо, розглянути його в парламенті наступного скликання.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

До слова запрошується Ольга Белькова, яка представить позицію «Блоку Петра Порошенка». Будь ласка. Прошу увімкнути мікрофон пані Бельковій.

БЄЛЬКОВА О.В., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»)*. Дуже дякую, пані головуюча. Шановний пане представнику Президента України у Верховній Раді України! Шановний пане посол і, можливо, майбутній міністр! Шановні колеги! Я хочу скористатися можливістю звернутися до вас і до слухачів з такою заявою.

Я надзвичайно пишаюся тим, що була народним депутатом цієї каденції, мала можливість представляти Україну в делегаціях ОБСЄ, НАТО та інших від «Блоку Петра Порошенка». Мені здається, що висловлюється дуже багато зайвих думок про те, що робота саме цієї каденції, особливо в зовнішньополітичному вимірі, нібито якась неважлива. Я дозволю собі нагадати: ми багато чого досягли. Було б дуже прикро бачити, що наступна каденція просто перекреслить наші здобутки, тим паче, що в Україні залишається надзвичайно багато викликів.

Я хочу сьогодні поговорити і звернути вашу увагу, пане представнику Президента, на те, що Україна має величезний виклик,

пов'язаний з енергетичною безпекою. «Північний потік-2» був на порядку денному парламенту цієї каденції, багатьох делегацій, колишнього Президента. Я хочу, щоб Президент, усі співробітники Офісу Президента України звертали увагу на цю проблему.

Україна напередодні опалювального сезону. Україна і Європа залишаються без підписаного контракту з «Газпромом». Це не лише питання доходів для України. Я хочу, щоб ви розуміли, що це не питання співпраці між НАК «Нафтогаз України» і «Газпромом». Це питання, що потребує залучення Президента, Прем'єр-міністра, народних депутатів, які працюють у цьому залі і працюватимуть після нас. На сьогодні для нас це фактично питання не лише транзиту і 3 мільярдів доларів щороку, а й питання реальної безпеки.

Парламент цієї каденції, зокрема, з допомогою багатьох народних депутатів, домігся прийняття резолюцій в ОБСЄ, ПАРЄ, було засуджено будівництво «Північного потоку-2», але ми не встигли завершити цю роботу. Я закликаю вас продовжити цю роботу, долучити Президента, на всіх міжнародних зустрічах закликати наших європейських колег зважати на серйозність ситуації.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Народний депутат Іван Крулько представить позицію «Батьківщини». Будь ласка.

КРУЛЬКО І.І., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань бюджету (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Всеукраїнське об'єднання «Батьківщина»). Фракція «Батьківщина». Шановні колеги, статтею 106 Конституції України чітко передбачено, що керівництво зовнішньополітичною діяльністю в Україні здійснює Президент України. Якщо Президент України здійснює керівництво зовнішньополітичною діяльністю, то які можуть бути підстави для того, щоб сесійний зал не підтримав подання Президента про звільнення міністра закордонних справ Клімкіна і призначення того міністра закордонних справ, кандидатуру якого вніс Президент? Це ж логіка процесу.

Незалежно від жодних протистоянь, небажань, у нас є Українська держава. Зовнішньополітичне відомство має бути керованим, тим

паче, в ситуації, коли міністр Клімкін написав заяву про звільнення, не хоче більше працювати міністром закордонних справ. Більше того, зникла підстава, про яку говорили в цьому сесійному залі, мовляв, а де подання Президента про призначення нового міністра закордонних справ? Цю умову виконано, тому я вважаю, і це позиція нашої фракції, що ми повинні проголосувати за звільнення пана Клімкіна з посади міністра закордонних справ.

Останні дії міністра Клімкіна в останні дні каденції Президента Порошенка, коли були внесені подання щодо народних депутатів про присвоєння їм рангів надзвичайних і повноважних послів, я вважаю необґрунтованими, сумнівними з точки зору закону. Це ще раз підтверджує, що ми повинні проголосувати за звільнення Клімкіна.

Нагадаю тим депутатам, які так хотіли бути надзвичайними і повноважними послами. Президент представив кандидатуру пана Пристайка. А ви знаєте, що людина, яка працювала послом (остання посада була глава Місії України при НАТО), не має рангу надзвичайного і повноважного посла? Він є надзвичайним і повноважним посланником. Чи не ганьба призначати депутатів надзвичайними і повноважними послами тоді як кадрові дипломати роками чекають на такі ранги, професійно виконуючи обов'язки на своїй посаді?!

Я вважаю, що цю практику треба припиняти. Наразі треба вирішувати питання керівництва зовнішньополітичним відомством. Ми як воююча країна, маючи стільки геополітичних викликів, не можемо дозволити собі таку розкіш, щоб Міністерство закордонних справ тривалий час не мало повноцінного міністра, а міністри працювали у статусі тимчасово виконуючих обов'язки. Це абсолютно неправильно.

«Батьківщина» голосуватиме за проект постанови так само, як за призначення нового кандидата на посаду міністра закордонних справ.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

До слова запрошується народний депутат Василь Німченко. Будь ласка.

НІМЧЕНКО В.І., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»).

«Опозиційна платформа – За життя». Шановні колеги! Я вийшов на цю трибуну, щоб поділитися з вами інформацією, що ми – найбільша держава в Європі. Повторюю: найбільша держава в Європі.

Ми почули сьогодні риторику під час виступу представника комітету. Ми, по суті, формуємо стратегію зовнішнього вектора розвитку нашої держави. Ми не почули від голови комітету, що опинилися в кільці недоброзичливців. Ви подивіться: від Румунії до Російської Федерації через Балтію ми що, бачимо дружні стосунки? Ми що, не бачимо, хто для нас є перепорою, хто виставив шандори, щоб ми зайшли до Європи як рівні серед рівних?

Я хочу сказати, що причина саме в діяльності керівника зовнішнього відомства пана Клімкіна. Не ми з вами придумали, а країни Європи, які вказали на те, що в нас, по суті, відбувається дискримінація національних меншин. Це почалося з подачі міністра закордонних справ.

Хочу сказати ще про одне. Коли ми почали працювати під егідою Президента Порошенка, майже чотири роки не було послів у найбільших державах світу. Пан Президент узяв тоді на себе їхні повноваження. Ми бачимо, що маємо. Це перше.

Друге. Зрозумійте, ми не бачили ніяких дій з боку зовнішнього відомства щодо економічних відносин. Підписано торговельні договори Парагваєм та Аргентиною. І що ви думаєте? У них торговий оборот 42 мільярди з дисбалансом 6 мільярдів, і вони заходять в Європу. Де ми будемо за нашими квотами? Це прямі обов'язки нашого дипломатичного корпусу, який повинен працювати.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, пане Василю.

Від фракції «Самопоміч»... *(Шум у залі)*. Додайте пану Німченку 30 секунд, будь ласка.

НІМЧЕНКО В.І. До нас звернувся Президент. Відповідно до Конституції, отримавши народну довіру, Президент формує кадрову політику в державі. Давайте виходити з цього. Це запорука нашого успіху.

ГОЛОВУЮЧА. Пані Тетяна Острікова представить позицію фракції «Самопоміч». Будь ласка.

Колеги, залишається один виступ від фракцій і груп, потім 6 хвилин – виступи депутатів, і переходимо до голосування. Прошу мобілізуватися і повернутися до сесійного залу.

Будь ласка, пані Острікова.

ОСТРІКОВА Т.Г., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»). Доброго дня, шановні українці, шановні колеги! Президент вніс подання про звільнення з посади пана Клімкіна, призначення пана Пристайка. Безумовно, ми мусимо його підтримати, бо це його конституційні повноваження. Не може бути дискусій, подання має бути підтримано, але ж немає кому голосувати, тому що в залі не більше 50 народних депутатів.

Я хочу більше поговорити про те, чого я очікую від пана Пристайка на посаді очільника Міністерства закордонних справ. Зараз усі борються з контрабандою, порушенням митних правил, зі схемами на митниці. Справді, митниця адмініструє більше 40 відсотків доходів державного бюджету. На сьогодні укладено більше 200 міжнародних договорів саме у митній справі. Варто зазначити, що виконуються вони не дуже добре, а це вкрай важливо, особливо для адміністративної допомоги з питань запобігання, розслідування та припинення митних правопорушень, обміну митною статистичною інформацією, обміну попередньою митною інформацією, митного оформлення транзитних вантажів, перевірки достовірності задекларованої вартості товарів, взаємного визнання окремих результатів митного контролю товарів і транспортних засобів, взаємного визнання митних документів та митних забезпечень.

Якщо говорити конкретно, то, наприклад, угода з Китайською Народною Республікою майже не виконується. Китай практично не дає відповіді на запити нашого контролюючого органу – Державної фіскальної служби – щодо товарів з Китайської Народної Республіки. У зв'язку з цим прошу, щоб МЗС дало доручення провести консультації з китайською стороною щодо виконання міжурядової Угоди між Україною та КНР про взаємодопомогу у митних справах та міжвідомчого протоколу між Україною та КНР щодо взаємної допомоги в перевірці достовірності задекларованої вартості товарів.

Пане Пристайко, можливо, варто подумати і ввести посаду митного аташе в таких великих країнах – торговельних партнерах як, зокрема, Китай. Я хочу синергії очолюваного вами в майбутньому міністерства, митної служби, податкової служби, які створюються у процесі реформи, якої ми добивалися, і яка нарешті здійснюється.

Я мала велику честь представляти парламент і Україну в Парламентській асамблеї ОБСЄ. Колеги, попри присутність делегації Росії ми змогли ухвалити вісім резолюцій. Минулого тижня наша делегація добилася ухвалення резолюції щодо мілітаризації Криму і про негайне повернення (заклик до Росії) в Україну українських моряків. Російська делегація повернулася в ПАРЄ, ОБСЄ, вже відчула дух Страсбурга і думала, що має все в кишені, що питання вирішено.

Я дуже хочу, щоб було оцінено наші здобутки, продовжено курс, стратегічний напрям, оскільки всі країни, присутні в Парламентській асамблеї ОБСЄ, підтримували Україну, підтримували українську делегацію. Там лунає слово «агресор», там усі розуміють, хто така Росія. Там усі розуміють, що саме Росія окупувала українські території. Це розуміння дало нам можливість ухвалити вісім відповідних резолюцій, що є вкрай важливо для міжнародного визнання.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, шановна колего. Прошу народних депутатів записатися на обговорення. Від імені президії хочу подякувати нашим делегаціям у Парламентській асамблеї НАТО, Парламентській асамблеї ОБСЄ, в Парламентській асамблеї Ради Європи, іншим міжпарламентським делегаціям, які під час каденції Верховної Ради восьмого скликання назовні виступали одним фронтом, одним голосом, попри, можливо, розбіжності всередині країни, жорстко захищаючи національні інтереси України. Колеги, дуже всім дякую. Це були найкращі міжнародні делегації в парламенті.

Владислав Голуб, до речі, делегат у Парламентській асамблеї Ради Європи. Будь ласка.

ГОЛУБ В.В., член Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (одномандатний виборчий округ № 197, Черкаська область, партія «Блок Петра Порошенка»). Дякую, шановна пані головуюча. Виборчий округ № 197, Черкащина. Насамперед про юридичний аспект. Зважаючи на положення статті 106

Конституції України, ми можемо по-різному ставитися до тієї чи іншої особи, але право Президента – вносити подання про звільнення міністра закордонних справ. Власне, як і його право вносити кандидатуру на посаду міністра.

Стосовно безпосередньо пана Клімкіна. Я особисто вважаю його однією з найбільших кадрових помилок Президента Порошенка. Можливо, тому його, на жаль, і не переобрано. Те, що відбувалося, зокрема, у зовнішньополітичній сфері протягом останніх п'яти років... Подекуди були успіхи, але здебільшого це була все-таки провальна зовнішня політика, починаючи від багатосторонніх зовнішніх взаємовідносин, і на двосторонньому рівні пишатися нам, на жаль, мало чим.

Хочу нагадати ще про одне. «Клімкін – це фаховий дипломат. Я, до речі, пропонував йому залишатися в команді, тому що в нас дуже складна міжнародна ситуація, і він про це знає». Президент Зеленський, 5 червня, ефір «Сніданок з 1+1».

Я не можу зрозуміти зі сказаного представником Президента про взаємодію Зеленського з паном Клімкіним, чи пропонувалося пану Клімкіну залишатися в команді Президента Зеленського, чи не пропонувалося?

Ще одна маленька ремарка, враховуючи те, що тут присутній пан Стефанчук. Ви ж юрист, і поки ви ще не стали політиком, поки не обралися народним депутатом (швидше за все, ви будете народним депутатом наступного скликання), порадьте Президенту України проаналізувати практику судових рішень Європейського суду з прав людини, які є обов'язковими для виконання на території нашої держави, що стосується теми люстрації кандидатів на виборні посади, щоб потім не довелося нам червоніти на міжнародній арені, хто б не був міністром закордонних справ (*Оплески*).

Щиро дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧА. Просто у вас, мабуть, погано з почуттям гумору. Я думаю, що то був жарт. Як з'ясувалося, всі обіцянки були жартом нового Президента: і про тарифи, і про хорошого міністра Клімкіна.

Голова делегації Верховної Ради України у Парламентській асамблеї НАТО Оксана Юринець, якій ми також дякуємо за активну

роботу на міжнародній арені. Ваше запитання. Увімкніть, будь ласка, мікрофон Оксани Юринець. Не вимикайте, вона ще не люстрована. Будь ласка, пані Оксано.

ЮРИНЕЦЬ О.В., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань європейської інтеграції (одномандатний виборчий округ № 117, Львівська область, партія «Блок Петра Порошенка»). Дуже дякую, пані головуєча. Виборчий округ № 117, місто Львів. Мені особливо важливо, пане Вадиме Пристайко, щоб посада міністра закордонних справ була вашою. Я сподіваюся, що роботу в напрямі євроатлантичної інтеграції України буде продовжено. Нам украй важливі дві реперні точки, які ми напрацювали парламентською дипломатією. Це осіння сесія, яка відбудеться 14 жовтня в Лондоні. Ми як парламентська делегація Парламентської асамблеї НАТО нещодавно провели у Львові засідання Міжпарламентської ради Україна – НАТО, на якій були присутні 13 представників країн – членів НАТО і Президент Парламентської асамблеї НАТО. Я знаю, що Президенту України скеровано лист від Президента Парламентської асамблеї НАТО. Дуже важливо цей курс зберегти і продовжити співпрацю.

Насправді парламентські асамблеї вирішують дуже багато. Як ми бачимо, коли робота важко просувається або щось не вдається із країнами, з якими ми мали б формувати проукраїнську коаліцію, там, де виконана робота, якісні показники. Дуже важливо це примножити і зберегти. Особливо звертаю вашу увагу на весну 2020 року. Насправді, до такого масштабу заходу, що має відбутися вперше в історії України, в історії НАТО, буде привернуто увагу всіх країн. Понад 550 делегатів мають прибути до України. Тому жодні виборчі процеси, результати виборів не мають вплинути на те, куди прагне наша держава.

Ми чітко розуміємо, що запитом номер один на сьогодні для всіх українців є безпека. Безпека можлива виключно в Північноатлантичному альянсі. Ми маємо зрозуміти, що в гібридній війні перемогти можна лише тоді, коли ми станемо або членом НАТО, або членом Європейського Союзу. Повірте, ваш дипломатичний фронт украй важливий. Ми розуміємо, що на вас покладено особливу місію. На парламентаріїв, які працювали впродовж цього періоду (зі мною були

Іванна Климпуш-Цинцадзе, Ірина Фріз), покладено обов'язок завершити цю роботу. Дуже важливо, щоб, скориставшись усіма контактами, особливою увагою таких країн, як Канада, Сполучені Штати Америки, Британія, балтійські країни, ми змогли й надалі отримувати результати.

Ми всі прагнемо євроатлантичного членства України. Україна вже готова. Уперше в історії наш спеціальний підрозділ вже пройшов сертифікацію НАТО, чого не мають навіть усі країни – члени НАТО. На хвилиночку! Хорватія, будучи членом НАТО, має менше впроваджених стандартів, ніж Україна. Ми маємо чим пишатися за ці п'ять років, тим, що зроблено в євроатлантичній інтеграції України.

Дякую вам. Плідної праці.

ГОЛОВУЮЧА. Ще раз дякуємо нашій делегації в Парламентській асамблеї НАТО, в Парламентській асамблеї ОБСЄ, в Парламентській асамблеї Ради Європи. Ви великі молодці.

Слово – члену української делегації в Парламентській асамблеї Ради Європи, а також члену Комітету з питань європейської інтеграції шановній Олені Сотник, якій ми дуже дякуємо за спільну позицію. Увімкніть, будь ласка, мікрофон пані Сотник. Вона також ще не люстрована.

СОТНИК О.С. Дякую головуючій за можливість говорити з трибуни. Я цілком підтримую позицію щодо права Президента звільняти і вносити подання про призначення на посаду міністра закордонних справ, але треба пам'ятати, що будь-які призначення повинні мати мету. Ключовою метою в зовнішній політиці для України є насамперед стати впливовим суб'єктом, мати власні інтереси, можливість їх відстоювати. Для цього необхідна конкретна зовнішня стратегія політики України у світі.

Від імені колег хочу звернутися до, сподіваюся, майбутнього міністра закордонних справ. Шкода, що він нас не слухає, бо депутати мають певний досвід роботи в цій сфері і мають що сказати. Хочу звернутися також до Президента. Спочатку – від імені Комітету з питань європейської інтеграції.

Я вітаю заяву Президента про його намір у скорочені терміни імплементувати Угоду про асоціацію між Україною та Європейським

Союзом. Звичайно, пролунали абсолютно фантастичні з точки зору швидкості строки – один рік, але якщо Президент, справді, має такі наміри, скажу одразу, що насамперед доведеться зробити. Ухвалити механізм, за яким усі ініціативи у сфері європейської інтеграції повинні бути пріоритетом, а не гальмуватися в уряді та парламенті. Для цього треба буде прийняти окремий закон. На сьогодні в Комітеті з питань європейської інтеграції вже розроблено законопроект про державну політику в цій сфері. Вам доведеться побороти дуже багато перепон лобістів, олігархів, інших представників фінансових груп, яким зовсім не цікаві європейські стандарти в Україні.

Від імені Парламентської асамблеї Ради Європи та нашої делегації хочу сказати, що співробітництво було б дуже корисним. Сподіваюся, що таке співробітництво буде в наступному парламенті між вами, новою парламентською делегацією і МЗС. Лише спільна позиція цих трьох інституцій, позиція України в майбутньому (дуже складному майбутньому України в Раді Європи) може створити диво і повернути справедливість, яку, на превеликий жаль, наші колеги в нас забрали.

Від імені діаспори, наших заробітчан та більше 7 мільйонів громадян, які перебувають за кордоном, бо змушені були поїхати з України заробляти гроші. Україна має пам'ятати, що це такі самі українці, в них є такі самі права, які треба захистити, забезпечити, і, головне, зберегти зв'язок цих українців...

Веде засідання Голова Верховної Ради України
ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Завершуйте, будь ласка, 30 секунд.

СОТНИК О.С. ...з Україною, зробити так, щоб вони найближчими роками повернулися. Усе це має бути зовнішньою стратегією України.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, обговорення завершено. Зараз буде заключне слово доповідача та голови комітету, і переходимо до прийняття рішення. За кілька хвилин буде голосування. Прошу всіх

заходити до залу. Потім – заключне слово Стефанчука Руслана Олексійовича, 3 хвилини, потім – голова комітету, і переходимо до прийняття рішення, як передбачено Регламентом.

СТЕФАНЧУК Р.О. Шановні народні депутати, щиро вдячний за обговорення, за пропозиції, що пролунали. Дуже сподіваюся, що ви знайдете в собі сили, і буде кому підтримати цю пропозицію.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Заклучне слово. Голова Комітету у закордонних справах Гопко Ганна Миколаївна. Прошу всіх заходити до залу, підготуватися до голосування. Будь ласка.

ГОПКО Г.М. Шановні колеги, українці! Комітет на своєму засіданні підтримав пропозицію Президента про звільнення Клімкіна і призначення Вадима Володимировича Пристайка міністром закордонних справ. Ми вважаємо, що в такий важкий час, коли Україна має відстоювати національні інтереси на міжнародній арені, ми повинні бачити командну гру національної збірної: Президента, парламенту майбутнього скликання, уряду. Бажаю майбутньому міністру успіхів, мудрості, розуміння і співпраці з наступним парламентом.

Я дуже сподіваюся, що практику обговорення ситуації в Тристоронній контактній групі в Мінську, так званій мінській платформі, у парламенті нового скликання буде продовжено, і ми побачимо можливість взаємодії, коли парламентарії зрозуміють, що відбувається в Нормандському форматі, у Тристоронній контактній групі в Мінську, як ми досягаємо перемоги (не просто миру), долаємо російську збройну агресію проти України. Це надзвичайно важливо.

Сподіваюся, що новий міністр зможе одразу призначити першого заступника, заступників, провести ротацію послів, не чекаючи роками, здійснити призначення на вакантні посади. Сьогодні ми обговорювали в комітеті важливість скликання засідання РНБО, щоб розглянути питання щодо нашої реакції на зовнішньополітичні виклики. Ідеться не лише про ситуацію на сході чи в Азовському морі, а й про повернення російської делегації в ПАРЄ, про те, що відбувається в сусідній Білорусі, про події після всіх заяв в Угорщині. Я дуже на це сподіваюся. Вадим Пристайко підтримав цю ідею, сказав, що готується

засідання. Дуже важливо використати механізм РНБО, щоб розробити чітку стратегію відповіді на зовнішньополітичні виклики.

Наближається важливий візит до Сполучених Штатів Америки. Я дуже сподіваюся, що українська делегація привезе звітти санкції, які зупинять будівництво «Північного потоку-2», але треба надалі працювати з Європейським Союзом, використовувати можливості вже новообраного Європейського парламенту, в якому понад 30 депутатів – наші друзі, розширити це коло для тих, хто вперше в Європарламенті, зробити їх друзями України. Колеги, роботи дуже багато. Я хочу, щоб замість ідей про люстрацію ми чули ідеї, як зробити Україну міцнішою, а українців – заможнішими завдяки інструментам міжнародної політики.

Слава Україні!

ГОЛОВУЮЧИЙ. Колеги, переходимо до прийняття рішення. Прошу всіх зайти до залу, зайняти робочі місця, підготуватися до голосування. Я прошу повернутися з лож до залу.

Ставлю на голосування пропозицію комітету про прийняття проекту Постанови «Про звільнення Клімкіна П.А. з посади Міністра закордонних справ України» (№ 10381) у цілому. Прошу голосувати. Прошу підтримати.

«За» – 160.

Проект постанови відхилено.

Колеги, я хочу вам нагадати, що сьогодні зранку ми прийняли рішення заслухати інформацію заступника голови Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення Фещук Уляни Юріївни. Відповідно до статей 34, 240 Регламенту Верховної Ради України пропонується такий порядок розгляду.

Надати для інформації заступнику голови Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення Фещук Уляні Юріївні до 15 хвилин, для відповідей на запитання народних депутатів – до 20 хвилин, на виступи від депутатських фракцій і груп – до 24 хвилин. Ніхто не заперечує проти такого регламенту?

Запрошую на трибуну для доповіді Фещук Уляну Юріївну. Будь ласка.

ФЕЩУК У.Ю., заступник голови Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення. Доброго дня! Шановні депутати, я дуже рада, що опинилася у Верховній Раді, тому що протягом п'яти років жоден член Національної ради не мав такої можливості. Мабуть, я скажу неочікувані слова, але хочу подякувати всьому складу цієї Верховної Ради, яка працювала і стояла на захисті інформаційної безпеки України (*Оплески*). Ви прийняли закони, які дали можливість Національній раді працювати ефективніше. Проте цього так само виявилось недостатньо, тому що нові інформаційні приводи, на жаль, не дають можливості ефективно застосовувати механізми, які ми маємо.

Хочу подякувати за те, що ви фактично українізували український телерадіопростір – української мови лунає вже більше, з'явилося більше українських виконавців, і це дуже важливо. Дуже дякую за можливість накладати штрафи. Протягом останніх двох років були накладені штрафи за розпалювання ворожнечі. Я вважаю це ефективним механізмом. Дякую за можливість розвивати суспільне мовлення, тому що ви законодавчо передбачили перевагу суспільного мовника перед іншими в разі проведення конкурсу.

Я дякую вам за те, що ми нарешті знаємо справжніх, хоча й не всіх, власників телерадіоорганізацій. Ця інформація наразі є публічною і розміщується на сайтах кожного мовника і кожного провайдера (*Шум у залі*). Мій сьогоднішній виступ я вважаю важливим, дуже прошу мене послухати. Спочатку було слово. Інформаційні загрози, на жаль, не перетинають кордонів, вони перетинають наш мозок в ефірі телерадіопрограм та в Інтернет-ефірі. Останній кейс, який розглядали всі (можливе проведення телемосту), викликав у суспільстві дуже великий резонанс. Насправді більшість українських громадян проти російської пропаганди в Україні.

Я дякую за рішення, прийняте парламентом і передане до Ради національної безпеки і оборони, від 4 жовтня 2018 року, щодо діяльності деяких телеканалів і застосування до них індивідуальних санкцій, проте РНБО досі не прийняла жодного рішення з цього питання. Ми вже звернулися з вимогою розглянути це питання, проте механізми, існуючі на сьогодні, неефективні. Я звертаюся до цього складу

парламенту з проханням проголосувати за законопроекти, які стоять у порядку денному, а також за законопроект [№ 9068](#), внесений минулої осені, яким запропоновано тимчасове припинення дії ліцензій та анулювання ліцензій безпосередньо Національною радою, оскільки на деяких каналах лунає російська пропаганда. Також відкрите питання монополізації інформаційного простору, ефективних заходів забезпечення щодо цієї ситуації ми, на жаль, не маємо.

Готова відповісти на всі ваші запитання, щоб знайти можливість налагодити зв'язок, тому що хтось із вас потрапить до Верховної Ради наступного скликання. Я хочу, щоб ми ефективно вирішили це питання. Останній рік ми працювали з пані Вікторією Сьюмар. Я дуже дякую Комітету з питань свободи слова та інформаційної політики, який доволі багато зробив і для Національної ради, і для захисту інформаційного простору. Законопроект планувалося внести на розгляд Верховної Ради цього літа, залишилося доопрацювати дрібниці. На жаль, не встигли.

Я впевнена, що народні депутати України у парламенті наступного скликання за нього не проголосують, але прошу їх передусім звернути увагу на цей законопроект, який, сподіваюся, буде внесено, і пам'ятати, що це зобов'язання України відповідно до Угоди про асоціацію між Україною та Європейським Союзом. Дуже шкода, що я бачу очі тільки деяких. Я хочу, щоб інформаційною безпекою опікувалися всі. Це дуже важливе питання.

Дякую за увагу.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую. Зараз 20 хвилин – на запитання народних депутатів. Хто має намір поставити запитання, прошу записатися.

Андрій Лозовой. Будь ласка.

ЛОЗОВОЙ А.С., секретар Комітету Верховної Ради України з питань правової політики та правосуддя (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, Радикальна партія Олега Ляшка). Радикальна партія Олега Ляшка. Вся країна бачить, що на шостий рік російсько-української війни на Донбасі, в якій Російська Федерація виступає агресором і щодня вбиває українців, кум Путіна Медведчук за сприяння минулої влади і через бездіяльність влади нинішньої

фактично захоплює інформаційний простір, скупивши вже три інформаційних канали, по факту на «зицпредседателя», поступово встановлюючи контроль над четвертим.

Чому не було жорстких дій за всі роки діяльності цієї шанованої Національної ради з питань телебачення і радіомовлення? Була так само бездіяльність нових структур щодо припинення захоплення українського інформаційного простору посіпакою російських окупантів Медведчуком.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, Уляно Юріївно.

ФЕЩУК У.Ю. Дуже дякую за запитання. Насамперед хочу сказати, що ми живемо у правовій державі, тому керуємося виключно нормами закону. Як ви самі сказали, це канали, куплені підставною особою. Зв'язку з Медведчуком ми довести не можемо. Крім того, ми з Антимонопольним комітетом України розпочали спільні дії, обмін документами для встановлення зв'язку між кінцевими бенефіціарними власниками каналів «112 Україна», *NewsOne* і *ZIK*. Ці дії розпочато після того, як стало відомо, що пан Козак придбав *ZIK*.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Ляшко Олег Валерійович. Ваше запитання.

ЛЯШКО О.В., член Комітету Верховної Ради України з питань податкової та митної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, Радикальна партія Олега Ляшка). Прошу передати слово Лозовому.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Лозовой.

ЛОЗОВОЙ А.С. Не можна з вами не погодитися, але хіба Національна рада з питань телебачення і радіомовлення була сліпа і не бачила реваншу Москви протягом усіх років після 2014 року, коли за сприяння Медведчука, за сприяння Москви (фактично за російські гроші, ми маємо це розуміти) інформаційні канали, які мають сильний вплив на громадську думку, плавно з джерела донесення різних точок

зору, що нормально в демократичній державі, перетворювалися на інструменти московської окупаційної пропаганди?

Хіба було таємницею для вас, я звертаюся також до Служби безпеки України, що ці канали фактично взяв під контроль навіть не Медведчук, а його куми – Путін і Медведєв, які сидять у Кремлі, які анексували Крим, почали війну на Донбасі, які вбивають українців?!

ФЕЩУК У.Ю. Дякую за ваше запитання. Моїми останніми словами було прохання посилити повноваження Нацради. Річ у тім, що на сьогодні з каналом «112 Україна» у нас є 33 судові справи щодо порушення ними чинного законодавства. До телеканала *NewsOne* застосовано 18 штрафних санкцій, які наразі оскаржуються в суді. Ми не маємо ефективного механізму впливу, тобто можемо лише звертатися до суду, а ви знаєте, скільки тривають судові розгляди, як переносяться засідання, і що рішення набирають законної сили лише після отримання ухвали апеляційної інстанції.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Белькова Ольга Валентинівна. Ваше запитання.

БЄЛЬКОВА О.В. Дякую, пане Голово. Шановна пані доповідачко, хочу уточнити вашу тезу. Ви сказали, що треба посилити повноваження Нацради. Учора я переключилася на канал «112 Україна», де з подивом побачила декого з колег – кандидатів у народні депутати. Це я ще можу собі пояснити, але мене здивувала присутність Прем'єр-міністра Російської Федерації, його дуже повна і потужна доповідь. Я не уявляю, що подібне можливе в Москві.

Скажіть, будь ласка, якби ви отримали всі повноваження, про які мрієте, що відбулося б? Якби Нацрада мала ці повноваження по факту цього репортажу? Чи це, справді, свобода слова? Яке ваше бачення?

ФЕЩУК У.Ю. Як людина дуже дотична до війни, в якій навіть друзі гинули, я мушу сказати, що в мене, безперечно, це викликає обурення. Проте відповідно до статті 6 Закону «Про телебачення і радіомовлення» усе залежить від того, що саме ця особа говорить. Якщо закликає до розпалювання ворожнечі та порушення територіальної цілісності, Нацрада має можливість застосувати санкції, зокрема, призупинити дію ліцензії, щоб подумали.

У деяких країнах, наприклад, діє обмеження щодо розміщення реклами, але ці інформаційні канали живуть не за рахунок реклами. Насправді, щодо них така санкція буде абсолютно неефективною, тому що реклами на цих каналах фактично немає, вони живуть за рахунок коштів, мабуть, з Москви або інших зарубіжних країн. Якщо, справді, лунатимуть такі заклики, у нас є можливість застосувати попередження, штрафи і звертатися до суду про анулювання ліцензій. Якщо ми матимемо можливість призупиняти дію ліцензій, це буде ефективно. Фактично вони не зможуть здійснювати мовлення, відповідно не зможуть використовувати мову ворожнечі.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Спориш Іван Дмитрович. Будь ласка.

СПОРИШ І.Д. Виборчий округ № 15, Вінниччина. Прошу передати слово Григорію Шверку.

ШВЕРК Г.А. Дякую, Іване Дмитровичу. Шановна Уляно Юріївно, у мене є запитання про співпрацю Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення з Верховною Радою України. З вашої точки зору, що має зробити наступна Верховна Рада для того, щоб Національна рада мала, справді, достатньо повноважень для захисту інформаційного простору України? У нас наразі зареєстровані законопроекти. Чи мають бути розроблені нові законопроекти? Чи готові ви розробляти такі законопроекти?

Будь ласка.

ФЕЩУК У.Ю. Враховуючи практику та виклики, які ми отримуємо щодня, я вважаю, що найефективнішим було б, звичайно, прийняти новий закон про аудіовізуальні медіапослуги, оскільки нині діє закон 2006 року, розроблений і передбачений для старих технологій, а світ рухається вперед. Я прошу підтримати законопроект № 9068 щодо *hate speech*, прийняття якого надасть Національній раді ефективні важелі впливу на телерадіоорганізації в разі порушення ними норм чинного законодавства.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Владислав Севрюков. Будь ласка.

СЕВРЮКОВ В.В., член Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Доброго дня, колеги! Хочу сказати, що мені як колишньому працівнику Національної ради і, впевнений, всім, хто цікавиться її роботою, ситуація зрозуміла і щодо повноважень, і щодо можливостей. Не повторюватиму, лише нагадаю, що багато судів Національна рада програла. Нещодавно канал «Інтер» відсудив найбільший штраф, накладений Нацрадою, – 34 мільйони гривень за порівняння героїв України з фашистами. На жаль.

Питання моє в іншому. Я знаю, що останніх кілька засідань Національної ради не відбулися з різних причин. Чи є зараз в Національній раді консенсус? Чи відбуваються засідання? Які плани на найближчий час?

ФЕЩУК У.Ю. Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення відновила роботу 4 липня цього року. Я вважаю, що це сталося завдяки тому, що на неї тиснуло суспільство, зокрема, «Армія FM» та громадські діячі. Річ у тім, що на прикордонні закінчилися строки дії дозволів на тимчасове мовлення, наданих Верховною Радою. Тоді мовлення було відновлено. Президент призначив нового члена Національної ради, відкрито судову справу щодо законності звільнення попереднього.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Червакова Ольга Валеріївна.

ЧЕРВАКОВА О.В., перший заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, партія «Блок Петра Порошенка»). Доброго дня, шановні колеги! Доброго дня, пані Уляно! Дуже дякую вам за ґрунтовну відповідь. Хочу звернутися до українського парламенту.

Колеги, ми з вами дуже гостро обговорюємо питання щодо проведення телемостів на телеканалах, щодо власників телеканалів, які мають одіозну репутацію, але не говоримо про те, що ми насправді не дали Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення інструменту протидії. Законопроект № 9068 про протидію

мові ворожнечі. На телеканалах кажуть «ватники», «вишиватники», «фашисти», «хунта» тощо. Всього цього могло б не бути, якби ми прийняли законопроект, що дав би змогу Національній раді штрафувати телеканали за свідому трансляцію висловів, що розпалюють ворожнечу. Андрію Володимировичу, може, завтра ми поставимо законопроект на голосування? Це був би прекрасний «дембельський» акорд.

Дякую, пані Уляно. Якщо можна, прокоментуйте, що було б, якби такий закон було прийнято.

Дякую.

ФЕЩУК У.Ю. Я хочу повторити і ще раз подякувати за захист інформаційного простору і виконану роботу Комітету з питань свободи слова та інформаційної політики і, власне, кожному промовцю. У разі виявлення в ефірах телеканалів мови ворожнечі це дало б можливість Національній раді діяти ефективно, без довготривалих передбачених законом перевірок. З моменту виходу програми в ефір Національна рада має можливість провести перевірку лише через тричотири тижні, а потім ще затверджувати її результати. Це дуже складний і довгий шлях.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Іван Савка. Будь ласка.

САВКА І.І., народний депутат України (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Народний фронт»). Дякую, вельмишановний пане Голово. Прошу передати слово Миколі Княжицькому.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л., голова Комітету Верховної Ради України з питань культури і духовності (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Народний фронт»). Шановна пані Уляно! Шаную вас, ціную вашу роботу, але запитання в мене будуть гострі. Сьогодні, на жаль, Верховна Рада не проголосувала за включення до порядку денного двох моїх законопроектів про прозорість медіавласності та медіафінансування. Відповідно до статті 19 Закону «Про телебачення і радіомовлення» джерелами

фінансування телеорганізацій є бюджетні асигнування, виконання замовлень, абонентська плата, кошти, отримані від реклами. Як відомо, низка телеканалів, таких як «112 Україна», *NewsOne*, *ZIK*, які приписують «холдингу Медведчука», не мають таких коштів.

У мене запитання до вас. Коли востаннє Нацрада перевіряла ці телеканали на предмет дотримання вимог статті 19 Закону «Про телебачення і радіомовлення» щодо джерел фінансування? Чи з'ясовані ці джерела?

І ще коротке запитання. Законом «Про телебачення і радіомовлення» заборонено резидентам країни-агресора брати участь у діяльності телерадіоорганізацій на всіх рівнях корпоративної структури, в тому числі, бути вигодонабувачем. Чи контролює Нацрада дотримання цих вимог з боку телеканалів «112 Україна», *NewsOne* і *ZIK*? Чи зверталися ви до СБУ, РНБО щодо отримання інформації, в інтересах яких осіб діє пан Тарас Козак, скуповуючи телеканали та утворюючи інформаційний медіахолдинг?

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, пані Уляно.

ФЕЩУК У.Ю. Дякую за запитання. Почну з другого, тому що воно стосується тих документів, які телерадіоорганізації подають, змінюючи власників. На жаль або на щастя, там працюють дуже фахові юристи, які унеможливають доведення будь-якого зв'язку з Російською Федерацією, виходячи з цих документів. Фактично неможливо довести, що Російська Федерація має хоч якийсь вплив на телерадіоорганізації. З цього приводу ми листувалися зі Службою безпеки України. На жаль, поки що нам не надані документи, що підтверджували б вплив.

Оскільки повноваження Нацради і кількість питань, які маємо право перевіряти, обмежені відповідно до статті 19, ми не перевіряли телерадіоорганізації. Я вважаю, що існує дуже багато важелів приховування джерел фінансування, зокрема договори на отримання коштів за розміщення реклами, спонсорські кошти. Ми знаємо, що в інформаційних програмах продаються слоти, таким чином фінансуються ці телеканали.

Веде засідання заступник Голови Верховної Ради України
СИРОЇД О.І.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Запрошую до слова народного депутата Амельченка.

Народний депутат Лозовой. Увімкніть мікрофон, будь ласка.

ЛОЗОВОЙ А.С. Якби країною керував Ляшко, то російська агентура на чолі з Медведчуком ніколи не захопила б інформаційний простір. Натомість Президент Порошенко п'ять років торгував із ним зрідженим газом, дозволяв напряму літати в Росію, як і тепер йому це дозволяють. Саме через бездіяльність і бізнес-партнерство Порошенка Медведчук зміг захопити значну частину інформаційного простору. Нинішня влада нічим не краща. Президент Зеленський, який з цієї трибуни зневажав навіть українську мову під час інавгураційної промови, так само дозволяє Медведчуку продовжувати захоплювати інформаційний простір.

Я звертаюся до Нацради. Ідеться не лише про канали «112 Україна», *NewsOne* і *ZIK*. Контрольовані тим же Медведчуком «Вести» виходять на інформаційному каналі «24», бенефіціаром якого по факту є міський голова Львова Андрій Садовий. «Вести» так само є не меншим джерелом російської пропаганди, ніж ті канали, які Медведчук скупив напряму. Чи будуть якісь дії з вашого боку і щодо телеканала «24», який теж стає рупором російської пропаганди?

ФЕЩУК У.Ю. Юридичних підтверджень цьому немає, проте дозвольте заперечити. Завдяки цій Верховній Раді та колишньому Президенту України пану Порошенку Національна рада змогла обмежити доступ близько 80 російських телеканалів на територію України і забезпечити всю лінію зіткнення українським сигналом мовлення. Казати, що нічого не було зроблено... Ви, зокрема, голосували за ці закони. Я вам дякувала за те, що ви надали таку можливість. Просто зрозумійте, першим було слово, тому експансія йде вперед. Насправді, Україна стає територією, де опробовуються брудні технології. Ми це бачимо щодня.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Запрошую до слова народного депутата Бондаря.

БОНДАР М.Л., голова підкомітету Комітету Верховної Ради України з питань паливно-енергетичного комплексу, ядерної політики та ядерної безпеки (одномандатний виборчий округ № 119, Львівська область, політична партія «Народний фронт»). Прошу передати слово Миколі Княжицькому.

ГОЛОВУЮЧА. Народний депутат Микола Княжицький. Будь ласка.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Чергове запитання, яке мене також цікавить, чи подані до Нацради документи щодо бенефіціарних власників телеканалів «112 Україна», *NewsOne*, *ZIK*? Що зробила Нацрада, щоб виявити, чи правильно зазначений бенефіціар вказаних телеканалів? Чи вивчалися доходи особи, яка називає себе власником, на предмет здатності придбати, утримувати кілька каналів? Чи були звернення до Антимонопольного комітету щодо купівлі медіаактивів, наявності концентрації? Чому не розглянуто заяви про продовження ліцензії телеканала «112 Україна», якому вже давно мало бути відмовлено через наявність санкцій? Що зроблено, щоб розблокувати цю процедуру?

І ще коротке запитання. Нацрада, насправді, може реагувати, як ви вірно сказали, на антиукраїнську пропаганду в телевізійному ефірі. П'ять років тому були застосовані санкції до телеканала «112 Україна» за антиукраїнську діяльність. Суди визнали, що ви маєте право це робити. Чи будете ви надалі запроваджувати такі санкції, як робили це раніше? Бо ми знаємо, що один із цих каналів пропонує показати фільм...

ГОЛОВУЮЧА. Прошу.

ФЕЩУК У.Ю. Україна – демократична держава, і свобода слова має бути понад усе. Спробую не забути жодного з ваших запитань. Щодо переоформлення власності телеканала *ZIK* Національна рада на сьогодні ще не отримала документів, проте вже почала співпрацю з Антимонопольним комітетом. Поки ми не отримаємо юридичних документів, ми не маємо про що говорити, ви це розумієте.

Друге запитання щодо продовження строку дії ліцензії телеканала «112 Україна». У день, коли Національна рада повинна була розглядати це питання, телерадіокомпанія принесла ухвалу про забезпечення позову, якою Національній раді заборонялося розглядати це питання. Ця ухвала була оскаржена в апеляційному порядку, і апеляція підтримала рішення першої інстанції.

На жаль, ухвали про забезпечення позову мають обмежене коло оскаржень, тому рішення апеляційної інстанції ми оскаржити не можемо. Фактично на сьогодні ми чекаємо рішення по суті в цій справі, щоб розблокувати таку можливість. Ми маємо судову заборону щодо розгляду цього питання. Ми розуміємо, що це дуже важливо, і хочемо розглянути, проте механізмів впливу на суд у нас немає.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Запрошую до слова народного депутата Шурму.

ШУРМА І.М., член Комітету Верховної Ради України з питань охорони здоров'я (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Опозиційний блок»). Я дякую. У мене запитань немає.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Народний депутат Лінько від Радикальної партії.

ЛІНЬКО Д.В., член Комітету Верховної Ради України з питань транспорту (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, Радикальна партія Олега Ляшка). Коли ми говоримо про гібридну війну, то маємо на увазі, що Росія однією рукою вбиває наших солдатів, а другою замутнює мізки українцям саме в ефірах телеканалів, які ведуть відкриту антиукраїнську пропаганду. Безпека інформаційного простору – це частина нашого захисту. Ми покладаємо дуже великі надії саме на ваш орган, щоб ви контролювали, де свобода слова (щоб не було утисків свободи слова), а де відверта антиукраїнська пропаганда, тому що за цією антиукраїнською пропагандою потім починаються постріли і смерті наших солдатів.

Очевидно, що за останні п'ять років ніяких висновків не було зроблено, інформаційна політика була повністю провальною. Дуже

хочеться, щоб ви зрозуміли, що від цього залежить не лише наповнення ефірів, а й життя українців, безпека та існування Української держави. Зробіть висновки і працюйте, будь ласка, ефективніше.

ФЕЩУК У.Ю. Дякую за ваші зауваження. Весь термін своїх повноважень я стою на захисті інформаційного простору України і вживаю для цього всіх заходів. Сподіваюся, що мої наступники робитимуть те саме, тому що інформація – це найголовніше, що в нас є і що ми повинні споживати дуже обережно. Гарантую, що ми діяти мемо в цій площині.

Чого за п'ять років не зроблено? Ми можемо надати всі звіти, які Верховна Рада не заслухала, там усе викладено в цифрах, і ви зрозумієте, що зроблено надзвичайно багато.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Запрошую до слова народного депутата Висоцького.

ВИСОЦЬКИЙ С.В., *заступник голови Комітету Верховної Ради України з питань свободи слова та інформаційної політики (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Народний фронт»).* Дякую. Колеги, я хочу сказати присутнім у цьому залі, що з прокремлівським реваншем треба було боротися всім разом, зокрема з реваншем у телерадіопросторі. Коли ми з колегами оголосили бойкот ходінню по ефірах прокремлівських каналів, таких як *NewsOne*, «112 Україна», я не бачив великої підтримки цієї ініціативи в залі. Кожен, хто роками ходив на «112 Україна», *NewsOne*, інші прокремлівські ЗМІ, також розділяє відповідальність за те, що вони себе чудово почувують.

Запитання до пані Уляни просте: чи була якась зацікавленість нової команди нового Президента опором кремлівським впливам у наших медіа? Чи були якісь наради, може, звернення до Нацради? Вони свою активність щодо протидії Кремлю в телеефірах хоч якось проявили за ці місяці?

ФЕЩУК У.Ю. За цей час ми отримали лише чотири документи з Офісу Президента України: один указ – про скасування призначення

Горковенка, інший – про скасування звільнення Артеменка, ще один – про поновлення на роботі Артеменка, і буквально нещодавно – про призначення нового члена Нацради Зіневича. Дуже дякую.

Хочу нагадати (тому що не всі пам'ятають, а ми повинні пам'ятати), що до того моменту, поки щось вийде в ефір, Національна рада не може нічого робити. Відповідно до статті 5 Закону «Про телебачення і радіомовлення» цензуру та будь-яке втручання в редакційну політику засобів масової інформації заборонено. Вони самі визначають свою редакційну політику. Ми можемо реагувати лише після виходу в ефір. Жодного механізму впливу, можливості реагувати на упередження у нас немає, а я не хочу, щоб вони були, тому що повинна бути забезпечена свобода слова.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Зараз буде обговорення від депутатських фракцій і груп. Прошу народних депутатів підготуватися і взяти участь в обговоренні. Прошу записатися на виступи.

Запрошую до слова народного депутата Німченка. Будь ласка.

НІМЧЕНКО В.І. Шановні колеги! Шановні громадяни України! Я хочу, щоб представники агенції з питань телебачення зрозуміли питання, яке розглядається... *(Шум у залі)*. Почекайте, я знаю, що я називаю національною, і знаю, про що кажу. Ідеться саме про демократичний інститут, про стан свободи слова в Україні. Ви можете собі уявити, щоб керуючий чи заступник цієї державної агенції порушував питання про надання додаткових повноважень, щоб боротися зі свободою слова?

Я не брав слова для запитання. Я хочу запитати, чи читали вони статтю 10 Європейської конвенції про транскордонне телебачення, Закон «Про інформацію», починаючи зі статті 2, де чітко зазначено основні принципи: свобода, плюралізм думок. Жоден телеканал не повинен тримати ексклюзив. Жоден – я відповідаю за свої слова.

Я дуже хочу звернути вашу увагу на те, що йдеться про конкретні телеканали. Пан Княжицький їх усі перерахував. Що за цим стоїть? Вказано на санкції в жовтні минулого року. Я хочу доповісти, що в Конституційному Суді розглядається справа про перевищення

повноважень Верховною Радою, яка взяла на себе репресивну функцію, як у поліцейській державі.

Сьогодні казали, що на телеканалах працюють юристи, які не дають змоги перекрити їм кисень. На те й юристи, щоб працювати у правовому полі відповідно до Конституції та законів «Про інформацію», «Про телебачення і радіомовлення». Ось про що йдеться. Тут клялися в тому, що відстоюватимуть український інформаційний простір. Я вибачаюся, ми це вже проходили, і держава наша вже проходила. Давайте не дивитися на такі речі, їх треба викорчувувати з пеньками. Це суб'єктивний підхід, підтримка ідеології (*Шум у залі*).

Веде засідання Перший заступник Голови Верховної Ради України **ГЕРАЩЕНКО І.В.**

ГОЛОВУЮЧА. Дякую вам за виступ.

Сергій Власенко від «Батьківщини». Будь ласка. Я перепрошую, представник Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення зможе прокоментувати запитання у підсумовуючому виступі.

Будь ласка, пане Власенко.

ВЛАСЕНКО С.В. Шановні колеги, давайте розпочнемо з того, що чесно скажемо: упродовж п'яти років не було ніякого незалежного регулятора на цьому ринку. На жаль, була заполітизована інституція, яка на догоду владі робила те, що робила.

Я просто хочу нагадати колегам: півтора року тому було звернення до РНБО. А що було зроблено, крім того, що ці канали примусили змінити редакційну політику на догоду тодішньому Президенту Порошенку? Ці канали до першого туру президентських виборів працювали на догоду Президенту Порошенку, поширюючи очевидну брехню, неправдиву інформацію, навіть не маючи намірів реагувати на щось.

До речі, Нацрада також на це не реагувала, хоча мала спеціальні повноваження, передбачені, зокрема, Законом «Про вибори Президента України». Не реагувала жодним чином. А хіба реагувала на те, що телеканал «Тоніс» під час санкцій було куплено в сина Януковича і перейменовано на «Прямий»? Створили *Russia Today* в Україні

з усіма такими ж методами, способами і правилами, які нічим не відрізняються від проросійських каналів, лише маніпулюють на користь іншого політика в Україні, реального власника цих телеканалів – колишнього Президента Петра Порошенка. Ми, що, цього не знаємо? Знаємо.

Чи була реакція Нацради? Не було. Ми щоразу будемо збиратися і обговорювати ці питання доти, доки не з'явиться незалежний регулятор. Чи ми не пам'ятаємо, як за два місяці до завершення каденції пан Артеменко зненацька вирішив подати у відставку лише для того, щоб Президент, який іде, призначив свою людину (яка, до речі, в його Адміністрації була відповідальною за чорний піар), щоб та працювала в Нацраді незалежним регулятором?

Ситуація, що склалася на медійному ринку. У мене величезне прохання до депутатів із пропрезидентської фракції подивитися в дзеркало і зрозуміти, що ця ситуація створена ними. Ви її створили, утримували, розвивали, «кришували», думаючи, що Президент Порошенко залишиться Президентом ще на п'ять років. Так не сталося.

Я особисто очікую від новообраного Президента призначення в Нацраду незалежних фахівців, які змогли б перетворити Національну раду України з питань телебачення і радіомовлення на незалежний регуляторний орган, який зможе відповідати на виклики в цій сфері. Я дуже хочу побачити наслідки такої роботи найближчим часом.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧА. До слова запрошується Альона Бабак. Вона передає слово Єгору Соболеву, який представить позицію «Батьківщини». Вибачте, «Самопомочі», звичайно. Пане Соболев, ми вас не переводимо в іншу фракцію. Ваша позиція від «Самопомочі». Будь ласка.

СОБОЛЄВ Є.В., *член Комітету Верховної Ради України з питань запобігання і протидії корупції (загальнодержавний багатомандатний виборчий округ, політична партія «Об'єднання «Самопоміч»).* Перше. Ми вважаємо, що Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення має достатньо повноважень для контролю за виконанням або невиконанням телевізійними каналами законодавства.

Друге. Існує метод набагато швидший, що полягає не лише в оголошенні попереджень, накладанні штрафів на телеканали, які

фактично представляють Росію і російську агресію в Україні. Цей спосіб передбачений Законом «Про санкції»: збирається Рада національної безпеки і оборони на чолі з Президентом, ухвалює рішення про накладання санкцій на телеканали, які підбивають національну безпеку України, і більше нічого не треба.

Я звернувся до нового Президента з депутатським листом про те, що це рішення прийняти дуже легко, воно відповідає і національним інтересам України, і інтересам самого Президента, обов'язком якого є захист таких інтересів. Насправді, російське телебачення – це найстрашніша зброя Путіна, саме вона розчистила йому шлях до окупації Криму, до захоплення частини Донбасу. Те, що відбувається в українському телеєфірі, коли три інформаційних канали фактично належать Кремлю, контролюються Віктором Медведчуком, найефективнішим представником Кремля, – це небезпечна ситуація, це агресія, це найуспішніша частина гібридної війни. Так і є.

Ми закликаємо нового Президента разом з Радою національної безпеки і оборони якомога швидше застосувати вже прийнятий Закон «Про санкції» і закрити ці канали, які є інформаційною зброєю Путіна.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую.

Від Радикальної партії запрошується до слова Олег Ляшко. Будь ласка.

ЛЯШКО О.В. Шановні колеги, є очевидні факти, які неможливо спростувати. Нині інформаційні канали в Україні – країні, яка відбиває ворожу агресію Російської Федерації, належать куму Путіна Віктору Медведчуку. Абсолютно зрозуміло, що ці інформаційні канали Медведчук купує не заради власного задоволення і не за власні гроші. Купівля інформаційних каналів в Україні – це розроблена в Росії, освячена в Кремлі спецоперація із захоплення інформаційного простору України. Ця спеціальна операція здійснюється за кошти Росії, Медведчук є її оператором та виконавцем. Фактично інформаційний простір України захоплює не Медведчук, а Путін.

Чому це сталося? Факти очевидні: значна частина інформаційного простору країни, усі провідні канали захоплені Путіним. Тепер треба зрозуміти, чому це сталося і що треба робити. Чому це сталося? Перше – через позицію Порошенка. Порошенко не просто мовчки потурав захопленню Путіним інформаційного простору країни, а був

активним учасником цього злочинного процесу, адже саме з Медведчуком він вів бізнес.

Саме завдяки Порошенку Медведчук представляв Україну в Мінську. Саме за Порошенка, а тепер і за Зеленського, Медведчук літає на пряму до Москви. Я, наприклад, учора зустрічався із Прем'єр-міністром Ізраїлю Нетаньягу. А де був Медведчук разом з усіма іншими? У Москві, в Росії, де знову хочуть затягнути Україну в газовий зашморг Кремля. Чому це вдалося Путіну? Відповідь зрозуміла: тому що йому допоміг Порошенко.

Що тепер робити? Чи треба щось робити взагалі? Абсолютно очевидно: якщо держава, влада не почне рішуче, радикально звільняти інформаційний простір країни від впливу Путіна і його представників в Україні, таких як Медведчук, це означатиме, що в Україні немає влади, що Україна не здатна захистити себе як держава. Це те саме, якби під час Другої світової війни політуправлінням Червоної армії керував або газети «Правда» і «Звезда» видавав Геббельс. Те саме зараз відбувається в Україні.

Зеленський обіцяв рішучу реакцію на захоплення інформаційного простору Путіним. Де ця реакція, крім якоїсь робочої наради в РНБО, про результати якої ніхто не знає? Є звернення Верховної Ради до Ради національної безпеки і оборони з вимогою накладити санкції. Зеленський як Голова Ради національної безпеки і оборони, як Президент України, як Верховний Головнокомандувач Збройних Сил України має всі можливості захистити інформаційний простір України від спецоперацій Кремля. Якщо Зеленський цього не зробить, це означатиме, що він разом зі своєю командою або абсолютно непрофесійні, або так само у змові з Медведчуком та Путіним. Українці мають робити висновки.

ГОЛОВУЮЧА. Дякую, пане Олегу.

До слова запрошується народний депутат Шверк, який представить позицію «Блоку Петра Порошенка». Будь ласка.

ШВЕРК Г.А. Шановні колеги, хочу сказати щодо ситуації в інформаційному просторі України. На мою думку, найбільша проблема на сьогодні полягає в тому, що між позицією тієї чи іншої політичної сили (яка, можливо, відрізняється від позиції влади, але

є позицією української політичної сили) і ворожою пропагандою, яка теж має місце в українському телевізійному просторі, дуже крихка межа.

У будь-якому разі хтось повинен мати дискрецію приймати рішення. Це нормальна політична позиція, що існує в будь-якій демократичній країні, або це, справді, ворожа пропаганда. Організація, яка повинна мати дискрецію щодо цього питання, повинна мати й достатньо важелів для прийняття рішень таким чином, щоб у жодному разі не утискаючи інших політичних позицій, припинити ворожу пропаганду в інформаційному просторі Української держави.

На жаль, на сьогодні українським законодавством не передбачено важелів впливу на ворожу інформаційну пропаганду. Закон «Про телебачення і радіомовлення» містить лише кілька пунктів, відповідно до яких Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення може зробити попередження, накладити штраф або звернутися до суду. Це стосується прямих закликів до повалення діючого ладу, ксенофобії, порнографії тощо.

Крім того, в українському законодавстві про телебачення і радіомовлення немає жодного слова про те, що є країна-агресор Росія, що є заперечення агресивної війни з боку Російської Федерації проти України. Такий законопроект розроблено Комітетом з питань свободи слова та інформаційної політики. Ми намагалися включити його до порядку денного, здається, п'ять разів, але жодного разу пропозиція не набирала необхідної кількості голосів. Тим самим ми не дали Національній раді України з питань телебачення і радіомовлення достатніх важелів, щоб ухвалювати дієві рішення щодо боротьби з інформаційною пропагандою. Наші колеги народні депутати наступної каденції, які працюватимуть у цьому залі, мають звернути на це увагу...

Веде засідання Голова Верховної Ради України
ПАРУБІЙ А.В.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Будь ласка, 30 секунд.

ШВЕРК Г.А. ...або взяти напрацьовані раніше матеріали, або розробити інші, але все-таки забезпечити державного регулятора достатніми важелями для прийняття законних рішень.

Я розумію, що Рада національної безпеки і оборони має якесь рішення. Це правда. Рада національної безпеки і оборони могла прийняти якісь рішення. На мою думку, все, що стосується інформаційного простору...

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую.

Заключний виступ від «Народного фронту». До слова запрошується Княжицький Микола Леонідович, який доклав величезних зусиль, щоб український медіапростір був українським.

Будь ласка, пане Миколо.

КНЯЖИЦЬКИЙ М.Л. Дякую. Шановні колеги, це один з моїх останніх виступів у цій Верховній Раді. Чого ми, справді, не зробили? Ми, справді, не захистили наш інформаційний простір. Наслідок – країна фактично стоїть навіть не на межі розвалу, а на межі дуже великої кризи, зокрема, через неприйняття таких законів.

Очевидно, що Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення працювала дуже якісно з точки зору демократії. Надзвичайно якісно та чесно. Ми не бачили жодних переслідувань. Я хочу подякувати всім членам Нацради за роботу, але вона не припинила, хоча мала всі повноваження, антиукраїнську діяльність телевізійних каналів. Намагалася це зробити, але суди не дозволили. Нацрада не перевірила, хто є власниками цих телеканалів, хоча має такі повноваження, не зробила багатьох інших речей, що унеможливило б катастрофічну поразку в інформаційній війні.

Чому цього не зроблено? На мою думку, і Нацрада, і всі ми занадто безпечно ставилися до тієї катастрофічної ситуації, що склалася в інформаційному просторі. Сперечатися українцям можна, свободу слова зберегти треба, але коли російська пропаганда лунає з українських каналів – це не свобода слова, а антиукраїнська діяльність.

Правильно кажуть, що РНБО мала ввести санкції. Є виключний перелік дій, які може чинити РНБО, проте не має права залишати телевізійного мовника без ліцензії. Це право мають лише Національна рада України з питань телебачення і радіомовлення та суд. Вони мали це зробити. Ми, справді, мали надати їм додаткові повноваження.

Сьогодні, в цей передостанній день роботи Верховної Ради не включено до порядку денного два моїх законопроекти – про прозорість медіавласності та про прозорість медіафінансування. Один із доповідачів, який щойно виступав і кляв Петра Порошенка, звинувачуючи його, не голосував. Чи чесно людина себе поводить? Для нас піар – усе, а відповідальність – нічого.

Я покладаю велику надію, що Верховна Рада наступного скликання, якою б складною вона не була, матиме почуття самозбереження. Ми на цих виборах як самогубці вистрілили собі в голову. Але ті, які прийшли, може, хоча б в голову собі не стрілятимуть. Ми бачили позицію Президента Зеленського, якому теж не дуже вигідна пропаганда медведчуківських каналів, бо вона забирає в нього електорат і доведе його «до ручки», загонить під Москву. Сподіваюся, що патріотичні сили, які прийдуть до Верховної Ради, покладуть край цій вакханалії.

Насправді хочу подякувати всім. Ми за ці п'ять років для України, української культури, армії зробили стільки, скільки досі не робив ніхто. Хочу подякувати Голові Верховної Ради, кожному в цьому залі, і сказати, що реванш не пройде. Усе буде добре.

Дякую.

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, колеги. Запрошую всіх зайти до залу. Хочу подякувати Фещук Уляні Юріївні за звіт (*Оплески*). Я вважаю, що відбулася дуже фахова і серйозна розмова. Перед нами стоятиме досить важливе завдання – захищати український інформаційний простір. Я хочу зазначити, що окупація українського інформаційного простору не менш загрозлива, ніж окупація українських територій, українських земель.

Колеги, ми відчуваємо і знаємо: йде реванш, яким хочуть нівелювати наші досягнення. Російські агенти впливу скуповують українські канали. Це буде виклик нам усім. Я переконаний, що ми всі разом з представниками Національної ради України з питань телебачення і радіомовлення зможемо зупинити цей реванш і не допустити окупації українського інформаційного простору. Закликаю вас до твердості, до стійкості. Реванш не пройде. Ми гуртом не допустимо цього.

Колеги, хочу зробити важливе повідомлення. Почалися інсинуації з приводу нашого Виборчого кодексу. Маю дати роз'яснення. Олександр Черненко для стенограми зазначив, що кодекс набирає

чинності для наступних чергових парламентських і президентських виборів. Саме це було результатом консультацій між фракціями. Це дуже важливо для правильного розуміння і усунення різнотлумачень.

Дату 1 грудня 2023 року визначено кінцевою. Ми проговорювали, що якщо наступні вибори будуть дочасними, а таке можливо, ми маємо встановити кінцеву дату. Кодексом встановлюється така дата в разі, якщо відбуватимуться дочасні президентські або парламентські вибори, а різне може статися в нашій державі. Отже, Виборчий кодекс набирає чинності для забезпечення проведення наступних чергових виборів народних депутатів України та наступних чергових виборів Президента України, але не пізніше 1 грудня 2023 року.

Прошу Комітет з питань правової політики та правосуддя розділ стенограми, який я зачитав, врахувати під час підготовки кодексу на підпис. Власне, так ішлося в стенограмі, коли доповідав Олександр Черненко, так буде і в законі. Прошу всіх з цього приводу дати роз'яснення для преси, щоб не було різнотлумачень.

Ми могли б, звичайно, вже й ці вибори провести за новим Виборчим кодексом, якби не було дочасних виборів, якби не ця авантюра, я інакшого слова не знайду. Авантюра, здійснена в нашій державі. Ми сподіваємося, що час авантюристів мине (*Оплески*). Мине час таких людей. Тоді, коли ми воювали за Україну на фронті, на Майдані, в АТО, воно як комік смішило Путіна, а тепер хоче люструвати людей, які захищали Україну, проливали кров.

У цьому залі – Михайло Бондар, поранений на фронті, Андрій Тетерук, який виходив з оточення і вів свій підрозділ, Юрій Шухевич, син командира УПА, легендарний політв'язень. У цьому залі – наші побратими і Мустафа Джемільєв. Хтось хоче люструвати героїв, які п'ять років захищали Україну від агресора! Таке може хотіти лише одна людина – Путін. Більше ніхто не може хотіти люструвати захисників України.

Я переконаний: час авантюри мине, суспільство прокинеться, народ прокинеться. Уже на цих виборах, 21 липня, ми чекатимемо великого пробудження і підтримки українських сил у майбутньому українському парламенті, які зможуть зупинити реванш. Я переконаний: ми переможемо. Слава Україні!

Я запрошую всіх народних депутатів у дворик Верховної Ради України на кілька хвилин. Перед тим – коротке оголошення.

ГЕРАЩЕНКО І.В. Друзі, сьогодні було багато результативних голосувань, але кілька карток вели себе некоректно, як люстровані. Народний депутат України Рябчин інформує, що його картка не спрацювала під час голосування за проект Постанови «Про звільнення Клімкіна П.А. з посади Міністра закордонних справ України». Він просить врахувати його голос «за».

ГОЛОВУЮЧИЙ. Дякую, колеги. Час вечірнього засідання вичерпано. Сьогодні був великий, успішний, важливий день. Вітаю всіх. Вечірнє пленарне засідання Верховної Ради України оголошується закритим.

Колеги, запрошую всіх у дворик на кілька хвилин. Завтра о 10 годині ранку я всіх чекаю в залі. Завтра буде закриття сесії. Завтра о 10 годині ранку запрошую всіх до залу для продовження нашої роботи.